

Colecția MEMORIA
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CANGEOPOL, LIVIU

Imponderabil. Jurnal spre capătul nopții : roman / Liviu Cangeopol. -
București : Integral, 2018
ISBN 978-606-992-198-2

821.135.1

© INTEGRAL, 2018

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-198-2

LIVIU CANGEOPOL

Imponderabil

jurnal spre capătul nopții

INTEGRAL

Cuprins

Exodul	7	Proletari pe ramură.....	126
Mod de folosință.....	11	Scarpino.....	132
Temnicerul abisului.....	16	Entropia.....	137
Scheletul.....	20	O altă călătorie.....	141
Simptomele comunismului veneric.....	24	Zbor în prăpastie.....	145
Icoană deasupra mahalalei.....	28	Călătorie spre capătul Nimicului.....	148
Etilism sepulcral.....	31	Fișii de risipă.....	151
Un contact întârziat.....	37	Aripi smulse din cenușă.....	153
Cei care-au mișcat.....	43	Orașul furat.....	186
Conspirația epocilor.....	46	Arestul.....	189
Epistolar mundan.....	48	O lebădă aterizează-n Bahlui.....	193
Cei de dinainte.....	53	Desăvârșirea ultimei capodopere.....	196
O fundătură nostalgică.....	62	Cetatea nemuritoare.....	198
Nu plâng pentru mama mea.....	66	Gînditorul din barul Lumina.....	204
Escorgito.....	68	Corpul blamabil.....	210
Arta literaturii înainte de tăcere.....	73	Lamentații pe pragul azilului.....	214
Dacă urci dealul Copoului.....	78	Percheziție postumă.....	218
Curbura infinitului.....	80	Dincolo.....	221
Specia cunoașterii.....	83	Frizerul secret.....	223
Copilul pierdut.....	85	Reverii pe scara blocului.....	235
Chitul.....	88	Mahalale paralele.....	238
Un abis de sloiuri, întuneric și crivăț.....	90	Rugăciuni de gumilastic.....	241
Saltul mortal.....	94	Otrăvuri vândute pe sub mână.....	245
Murdur Khan.....	105	Trei apariții în tramvai.....	249
Scrisoare pentru profesorul de chitară.....	108	Ce ți-am lăsat.....	254
Gardieni la poarta literaturii.....	114	Când nimicurile devin norma, nimic nu mai contează.....	267
Prietenului de odinioară.....	119	Antecamera plecării.....	269
Scrisoare pentru Dumnezeu.....	125	Imprecația prețococe a unui poet blestemat.....	274
		Va ploua în orice clipă.....	278
		Caracatița fosilizată.....	282
		Promisiunea.....	286
		Ultimul silogism.....	292
		Elegie pentru mizeria purificării.....	305
		<i>How Can You Be in Two Places at Once</i>	
		<i>When You're Not Anywhere at All?</i>	310
		Cuvînt de încheiere.....	330

Exodul

Huruitul venea dinspre Sărărie, rostogolindu-se pe strada Brîndușa cu un tremur spasmodic, dislocînd pietrele din zidul întăriturilor ridicate împotriva surpărilor de primăvară, luînd la vale bucăți enorme de bordură și caldarîm precar, lățindu-se în curțile adiacente pe măsură ce cobora, cuprinzînd holurile de la intrarea în case, animînd pentru o clipă orice amintire prinsă în lucruri amorțite și reci cu un pocnet confident, pătrunzînd în sufragerii, ocupînd dormitoarele și prelingîndu-se apoi în magaziile din fundul curții, zece mii de animale sălbatice al căror galop înspăimîntat scutura frunzele copacilor ca un uragan scăpat din cămașa de forță a tuturor predicțiilor, trepida geamurile ca-n noaptea cutremurului cel mare, îngheța inimile în scorbura pieptului fără a permite ochiului cea mai mică aluzie care să lămurească oroarea și să calmeze intelectul, asta înainte de-a ajunge în fundul văii, unde era de așteptat să se oprească într-un fel din respectul gravitației, dar nu și după ce marea aceea de deranj haotic începu să se prelingă la deal cu aceeași dezlănțuire, împotriva legilor firești ale vieții și ale morții, cînd nici o explicație nu mai putea sta în picioare, nici măcar în genunchi, alta decît clarificarea totală a sfîrșitului general, în care orice aberație devenea consimțirea unui destin deja adjudecat și neschimbător, pentru că lucrurile ajunseseră în preajma lui Dumnezeu, care e neclintit ca o stîncă.

Un vaier fără opreliște însoți pe toată durata cascada aceea prăvălitoare, cînd toate ființele de care ai uitat se apropie de tine și dorințele măcar o dată purtate prind chip doar pentru a le vedea

destrămate pentru totdeauna, căci mintea nu mai poate concepe un alt nivel de existență în care să-și transmute formulele cognitive și apucăturile narațiunii, una dintre ele fiind ciudățenia că ființa va încerca orice ca să se dea cu capul de ziduri când nu mai este deloc necesar, după ce, când încă se mai putea repara ceva, măcar în tiparul teoriei, a ignorat cu deplină abnegație toate avertizările, semnele, logica bunului simț și intuiția ereditară a cunoașterii trecute în nervi, așa cum lumina se stinge exact când ai nevoie mai mare să vezi treapta lipsă și se aprinde doar ca să te orbească pentru ultima oară.

Prima fază s-a încheiat cu pătura enormă a unui nor de praf căzut peste oraș. Cîteva gemete, o pisică traversînd grăbită strada Beldiceanu, nemișcare, tăcere mormîntală. Nu era ceva oribil, dar nimeni nu s-ar fi încumetat să hoinărească pe arterele cenușii pentru că oricine și-ar fi dat seama unde duc. Prin fereastra boțită a căsuței în care mă aflam, restaurantul *Trei salcîmi* părea un pachobot interbelic, dinspre care înotau cîntece vechi în premieră absolută. Am împins ușa mizerabilă, am intrat. Localul, o crîșmă puturoasă și sordidă, era de un lux uluitor, nu pentru acea zonă, unde orice bodegă de gară de cătun ar fi trecut drept *Four Seasons*, ci pentru orice plasament pămîntesc, cu bare de aur și ornamente de marmuri fără pereche, tejghea de fildeș masiv, scaune de salsa încheiate cu platină, covoare iranienne bătute în pietre prețioase, pahare din pianit și diamanți roșu, tacîmuri Gorham din aur portocaliu, fețe de masă de Sevilia, din damasc și velur transparent.

Cum de știi toate aceste detalii?

N-am pus întrebarea cu glas rostit. Dar Cineva mi-a răspuns:

În prezența mea ai acces la toată informația. Trebuie doar să acționezi ordonat, ca să nu te sufoce. Ochii te ajută să rămii concentrat pe ceea ce vezi, nu tinde să panoramezi într-o viteză mai mare decît poate procesa mintea! Să nu încerci vreo abstracție, căci sperietura va face să fii aruncat într-o cadă cu gheață!

Am întors capul spre masa dinspre care-mi vorbea, dar am realizat la timp că ar fi fost fatal să mă concentrez asupra imaginii pe care urma s-o văd, căci, potrivit modului de întrebuințare tocmai

expus, amănuntele m-ar fi strivit sub avalanșă. Am preferat să privesc aranjamentul de sticle din bar, concentrîndu-mă asupra sunetelor.

Ai vrut să vorbești cu mine!

Nu mă așteptam...

Închide ochii!

Te-am căutat ca să obțin permisiunea a ce vreau să împlinesc.

Bine, a zis.

Să-mi cer iertare, dacă voi greși cu ceva.

Ești iertat!

Și că vreau să mă ajuți în clipele de cumpănă.

Vei fi!

Am tras aer în piept, am deschis ochii, am împins ușa. Lumea mă aștepta cu brațele deschise. Nici n-ar fi avut de ales.

*

Un țipăt de pasăre neagră despică genunea nopții, eliberînd o lumină incertă, de ceață densă. Se aud murmurul unui pîrîu apropiat, zăngănit de armuri, furnăit cabalin. În spate, claxonul profund al unui camion de război. Cîteva duzini de soldați cu arma în mînă coboară în pripă de sub prelata murdară, bocănind pe caldarîmul umed. Bat doi pași de defilare, se opresc înaintea porții.

Deschide că te fărîm, entitate netrebnică! Sîntem poliția politică din toate timpurile! Stăpînitorii lumii! Nu ne temem de nimic! Supune-te sau spargem ușa!

Un scîrțîit greoi însoțește deschiderea unei uși uriașe de bronz. Tropicul pașilor cazoni se strecoară înăuntru. Mecanic, caricatural, rece. Nu se știe ce-a fost, dar n-a mai ieșit nimeni de-acolo. Dumnezeu i-a înghițit pe toți. După o vreme, liniștea risipește timid ceața de pe ziduri. O pasăre de zi se ridică în înalțuri. Murmurul pîrîului își continuă cîntul. Ziua se arată frumoasă, dominată de albastrul cerului.

După linia apei se întinde un cîmp presărat cu movilițe. Sute, mii, zeci de mii, milioane de movilițe albe cu mîinile pe piept. Cadavre acoperite cu cenușă. Vor fi înviate cîndva, extrase din pacea

răscolită a sufletului, redate eternității. Filozofi, poeți și muzicieni, oameni simpli, de bun-simț. În spatele câmpului se întinde o pădure de foioase străbătută de poteci. În stînga, pe undeva, se bălăcește Oceanul. De jur-mprejur, în afara razei vizuale, o seamă de continente și de lumi. Epoci care vor fi aduse la mal.

Practic, am responsabilitatea de-a mă deplasa în orice direcție doresc, cu alaiul sutelor de siluete care mă așteaptă fără crîcnire în diferite locuri. Va trebui să le adun într-un singur ventricul, pentru exodul coerent spre Pămîntul Făgăduinței, sub auspiciile liberului arbitru și ale predestinării. Acesta, demn de reținut, va fi doar unul dintr-o mulțime de drumuri.

Drumul meu. Cartea mea. Inima mea.

Mod de folosință

Simplitatea este ultima formă a sofisticării

Da Vinci

Mă aflu într-o cameră lipsită de personalitate. Nu prevăd nici o schimbare imediată, cu atît mai puțîn să aștept ceva, nu vin după nici o traumă, nu-mi îngădui nici un vis. Printre vrafuri de cărți neterminate, zăresc fotografiile unor străini, constat absența oricărei forme de emotivitate, ascult o asociere celebră prin anii '40, *The Ink Spots*, despre care n-aveam nici cea mai vagă idee pînă acum cîteva zile.

We three, we're all alone

Living in a memory

My echo, my shadow, and me.

Am fost cel care-am fost, sînt cel care este și voi fi ceea ce va rămîne.

*

Memoria mea este puterea mea, iar ceea ce nu-mi amintesc fie n-a existat, fie nu merită menționarea. Dar nu de procesele memoriei trebuie să mă cutremur, ci de magazia amintirilor care se află în afara curții mele. Memoria exterioară se suprapune peste amnezia dinăuntru, astfel încît ce vreau să uit va dăinui, iar ce-mi aduc aminte va pieri odată cu mine. Două istorii se desprind din trunchiul aceleiași vieți. Cei care au cunoscut o latură o vor fi ignorat pe cealaltă,

din moment ce eu însumi sînt confuzionat cu părerile mele de-a fi. Ce nu cunoști nu vei repara decît accidental. Cel care are acces la memoria ta te va suplini cînd va fi cazul, tot așa cum dacă reușești să obții acces la memoria de dincolo te vei insinua cu ușurătate în rolul celui care-o stăpînește.

*

Începutul a fost aproape imposibil. Orice întrebare pusă unui prieten, unui om de lume, unei ființe amabile, devenea un cadavru; orice tentativă de contact, un pod prăbușit pe care nu se mai aventurau nici gîndacii. Mă încolțiseră semenii mei într-o rîpă și ridicau impetuos un zid de jur-împrejur. M-ar fi interesat să aflu ce vor să scoată la lumină din miezul inimii lor întunecate. Se temeau de ceva, era limpede, dar se temeau în van, căci nu aveam nici o putere specială. Eram exact ca toți ceilalți, ca să-i pot ajuta. Ridicau ziduri în jurul oricui.

Ura generează ură, iubirea generează dispreț, nepăsarea generează nepăsare și toate la un loc duc la deprimarea generală a rasei. Nu din alt motiv se justifică tăcerea celor care ar trebui să-mi răspundă. Nu e vorba numai de lipsa lor de caracter, capabilă să-i tîrîie dintr-un loc în altul mai mult morți decît vii, căci binele nu este o marfă care să poată fi oferită, ci un univers care se cere întregit prin ceea ce ești capabil să devii. Este decăderea inteligenței, mai aspră ca toate.

Sîntem singuri în mijlocul unui peisaj mirific. Brusc, apele cuprind văile, nivelul se ridică alarmant. Individul este pregătit pentru moarte cînd nu mai are nimic de obiectat. Este singurul aspect pe care-l avem în minte, minat de cea mai importantă lege a firii: a repara în absența cunoașterii înseamnă a face să dispară ceva adus la viață. La adevărata cunoaștere, la ceea ce Tilich numea Dumnezeu de deasupra lui Dumnezeu, nu avem acces. Ca să ajungi acolo, oricît de umilitor ți s-ar părea, trebuie să pornești de la baza animalității noastre.

*

În miezul nopții, doi bărbați își cară pumni și picioare cu zarvă și lipsă de menajament pe aleea întunecată ce se prelinge pe sub geamul dormitorului în care bătrînul își duce traiul. Iritat că audiția unui disc cu Vic Damone este discreditată, deschide fereastra, se apleacă mult în afară, ciucurii fesului atîrnă ca o maimuțică ținîndu-se-n coadă, din comicul inerent al poziției îi avertizează să-nceteze. E o noapte clară, cu puzderie de aștri contopindu-se-n apropierea unor nebuloase colorate străbătute de comete vijîitoare. Orice sunet, cît de marginal, este amplificat cu putere: foșnetul unei frunze căzute, scrișnetul cîtorva pietre sub talpă, inimi bătînd ca o mașinărie de metal, picături de sudoare fișîind prin aerul rece. Pentru o clipă, zgomotele sînt suspendate într-o bulă de tăcere. Unul dintre scandalagii ridică privirea. Nu distinge mare lucru. Dă o replică plină de bărbăție:

„Ți s-a făcut de scărmanaie, moșnege? Vino și ne desparte dacă-ți dă mîna!”

Fiul bătrînului se află într-o încăpere adiacentă, cufundat în lectura unei cărți de poeme persane. O specie, din păcate, extinctă.

„Doi nebuni se bat în spatele reședinței!”

„Să fie sănătoși!”

„Nu le-ar veni ușor.”

„Asta vor, asta merită!”

„Du-te de-i pune la punct!”

„N-am nici un dram de violență în mine.”

„Doar le vorbești!”

„Ce să le spun?”

„Fă-le cunoscut cît de mînios pot fi!”

Fiul își ia o haină ușoară pe el, din respect pentru străini, își dă cu mîna prin păr, se strecoară printre combatanți. De jos, lucrurile prezintă o altă perspectivă. Bătrînul urmărește scena de la geam. Cei doi se reped ca turbați asupra tînărului, îl lovesc din ambele direcții, îl doboară la pămînt. Situația a scăpat de sub orice control, imaginea

invocă aria suprarrealismului. În câteva secunde, tatăl se află între ei ca un vârtej atomic. De sub stropi de sânge, băiatul respiră cu greu. Agresorii rîd relaxați. Sînt puternici, tineri și nedrepti. Nu sînt conștienți de potențialul situației pe care au creat-o. Bătrînul încearcă să le aplice un dram de maieutică:

„Ce act de vitejie credeți c-ați împlinit, nelegiuitorilor?”

Nelegiuitorii se uită unul la altul, aproape că pufnesc în rîs, își redresează postura, se îndreaptă amenințător spre moșneag, ca să-l termine. Bătrînul simte o strîngere mistuitoare de inimă. Se lasă pe genunchi fără apărare.

Cînd unul dintre bătăuși încearcă să-l lovească dintr-o parte, piciorul său întîlnește aerul. Celălalt se aruncă asupra lui și se prăbușește în gol, îmbrățișînd caldarîmul. Bătrînul ridică mîna dreaptă și înțepenesc unde se află. Îndreaptă palma și ei se deplasează mînați prin văzduh de mișcarea brațului. O ușă de lemn masiv ghintuită cu bumbi de bronz deschide un hău descendent, trepte de piatră tocită sînt coborîte rapid, printre găuri fumegînde se aprind torțe sfîrîind, trupurile sînt înghesuite în două lăcașuri prevăzute cu lanțuri care le imobilizează de bucățile de stîncă ieșite din ziduri, într-un frig de neînchipuit. Plăcuțe de aramă cu numele lor sînt prinse în piatră. Încearcă să scape, se zbat, neputința le este potrivnic. Urlă de durere și nervi. Bătrînul ridică un deget și tăcerea-i sufocă. Abia mai pot respira. De sus se aude un geamăt. Fuge pe scări. Băiatul zace-ntr-o baltă de sânge. Îl curăță de mizerie, îl ajută să se ridice.

Jos, la lumina torțelor, agresorii arată ca două momii leșinate. Paloarea fricii a luat locul iritării. Incertitudinea îi paralizează. Pentru o fire ca a lui, pentru o inimă a cărei funcționare este asigurată de bunătate, este imposibil să nu resimtă rezonanța unei mile crescînde. Cînd bătrînul ridică mîna pentru a le aplica pedeapsă finală, tînărul vorbește:

„Mai pot fi salvați?”

„Asta vrei? După tot ce-au făcut?”

„Trebuie să fie o cale!”

„Cine se lasă cuprins de dragoste va fi mîntuit!”

„Acum?”

„Niciodată nu e prea tîrziu!”

Cei doi par a nu înțelege ce-și spun ceilalți doi. O spaimă de gheață le cuprinde vintrele și toracele. Foarfeca morții stă gata să reteze. Vlăguit, unul dintre ei se uită la tînăr și-i cere iertare. Tînărul îl atinge cu vîrfurile degetelor și lanțurile se desprind cu un zornăit care se aude pînă-n creierul munților. Tînărul urcă, cel eliberat urcă și el. Tatăl îi urmează însoțit de-o umbră înfricoșătoare. Celălalt rămîne să-și îndure soarta învăluită-n amnezie.

Cu toate că în cele ce urmează orice asemănare cu persoane reale și incidente concrete are un statut întîmplător, aceasta este povestea lui.

Temnicerul abisului

M-am născut într-o mahala care între timp a decăzut. Am fost educat acolo câteva anotimpuri, fără motiv de mândrie. Germeii sentimentelor care s-au dezvoltat au fost sădiți la întâmplare. Am sustras o grămadă de imagini din suma iluziilor. În folosul acestei lipse de respect pot susține că n-a fost alegerea mea. Te naști unde te naști! Mai mult control manifesti asupra locului în care vei muri. Deși nici atunci pe deplin, în afara cazurilor de sinucidere, vreau să spun. Pentru a observa un adevăr, nici mahalaua nu ar avea motive să se laude cu mine.

La o privire ceva mai adâncă, anevoie vei găsi îndreptățite motive de fâlire în lumea de jos. Toate sînt relative, ceea ce înseamnă că primesc relevanță pozitivă doar în contextul comparației. Dacă ar fi să luăm în calcul varianta matematică a existenței cunoscute, nu ne-ar rămîne decît lumea de dincolo, cu multele ei goluri, care pot anula virtuțile observate pînă la ultima. Ori lumea trecutului, din aceleași motive, care se potrivește a risca aparențe asemănătoare, din moment ce orice lipsă este suplinită de capriciile imaginației.

*

Fug și bucăți de asfalt saltă aritmic în jurul meu, o senzație îmbogățită de amețeala din stomac, generată de o vertiginoasă apropiere de porțiuni de imagine hașurată, fără contur și gravitație, scrișnet de roți de mașină încercînd să mă evite în ultima clipă, pentru care

nu știi cît de recunoscător ar trebui să fiu, rămase undeva pe trotuar imaginile care mă obsedau, chipuri, senzații, scîncete, în hohotul năucitor al singurătății care crește ca un prăpăd abisal și curăță de impurități chinul care mă obstrucționează. Mama, soția, fiul prea plecat. Formulele impregnate în existența firească au grijă de eliminarea impurității. Va rămînea un nucleu de cristal transparent și dur, care va fi azvîrlit în foc. Suferința zilei de azi, despre care ne place să credem că va diminua durata focului ce sigur va veni.

*

În soarta lor, caracterul meu avu un rol malefic. Ce-am iubit mai mult, ce trebuia să protejiez și nu m-am priceput. Nu există pedeapsă, alta decît suferința pierderii. Nu se spune că fericiți sînt cei care nu dețin bunuri? Există cineva care să nu aibă nimic? O ființă pe care s-o iubească, un tată pe care să-l respecte, un model pe care să-l venereze de la distanță, o moștenire de care să se bucure, o poziție cîștigată cu excelența gîndirii sau o faimă dobîndită prin nebunia tinereții. Orice faci, chiar fără să te zbați, te pune în posesie. Cea mai mare capcană a vieții, de care, aparent, nu scapi decît prin ură și dispreț. Acestea, însă, te vor condamna în căușul aceluiași foc: te-ai născut, vei plăti!

Ne îndreptăm ura spre cei cărora le merge „bine”, cu toate că Biblia ne avertizează asupra erorii. Sînt hoții fericiți mai mult decît le aduce bucuria imediată a reușitei, întotdeauna urmată, nu de remușcări, ceea ce ar reduce la zero inițiativa pornirii, ci de frica de-a fi prinși și puși să plătească, prin retragerea libertății de mișcare și însușire, de confiscarea cîștigului? Grija lor este mai mare decît a omului cinstit, admițînd că, prin absurd, veți găsi vreunul pentru a-l supune comparației. Sînt politicienii fericiți, alții decît cei îngrozitor de idioți, de reușita activității, chiar cînd par a-și disloca dușmanul din balamale? Nu știi ei că, în două zile ori trei luni, inițiativa le va fi contestată, amendată, ridiculizată ori, în cel mai bun caz, nepusă în practică? Cît de fericiți au fost și au rămas securiștii care